

NEW JUNGIAN
ISRAELI ASSOCIATION

עמותת יונגיאנית
ישראלית חדשה (ע"ר)

דף הבית

הספר האדום של קרל גוסטב יונג

רחלי חכם

(הרצאה שניתנה בחברה היונגיאנית במאי 2010 - מחשבות בעקבות הרצאתו של מרי שטיין וקריאת הספר)

מרי שטיין פתח את הרצאתו על הספר האדום במספר שאלות:
מהו הספר האדום? למה נוצר? איך נוצר? ומה יש בתוכו?
תשובותיו היו:

זהו דיאלוג של אדם עם נפשו. זהו מסמך כתוב של אדם
המתאר את המפגש עם הנפש שלו.

מזכיר ספר מצרי עתיק בו אדם מדבר עם הקא - הנפש
הנצחית. זהו תיעוד של עבודה נפשית פנימית. זהו מעין יומן
המדגים את מה שיונג קרא לו בהמשך דמיון אקטיבי. Active
. imagination

הרקע לכתיבת היומו

הספר מתחיל בנובמבר 1913 כשיונג היה בן 38. זו הייתה תקופת משבר. יונג החל את לימודיו בפסיכיאטריה בגיל 25 הוא נהיה מפורסם די מהר ב 1907 פגש את פרויד ונהיה ידידו הקרוב. ב 1910 נהיה נשיא האגודה הפסיכואנליטית. ב 1912 חל קרע בינו לבין פרויד. הוא פרסם ספר על הטרנספורמציה של הליבידו (ספטמבר 1912) פרויד הגיב ויונג הרגיש כי פרויד אינו מעריך את עבודתו. בינואר 1913 כתב יונג מכתב אחרון לפרויד. בספטמבר 1913 ניבחר שוב לנשיא האגודה הפסיכואנליטית למרות מחאות הוינאים. יונג מעיד על עצמו כי בתקופת המשבר עם פרויד חש אובדן אוריינטציה, תלוי באוויר, עדיין לא מצא את דרכו העצמאית. הוא אומר מעבר לפרויד לא ידעתי שום דבר. הרגשתי שאני צריך לפתח עמדה חדשה ביחס לפציינטים שלי.

באותה שנה התפטר מעריכת כתב עט חשוב ושבועיים אחר-כך מתחילה העבודה על הספר האדום. בערך ב 4-5 חודשים הוא כתב את כל החומר הרגשי נפשי. בסוף הכתוב ישנו משפט " זו היא הדרך " THIS IS THE WAY. ביום לאחר סיום כתיבת הדימויים התפטר מן הנשיאות בחברה האנליטית ואף עזב את משרתו כמרצה באוניברסיטה בציריך.

הוא מחליט ללכת לבדו בדרך אחרת.

איך נעשה הספר?

בהתחלה יונג כתב מעין יומן של הדימויים שלו, מחשבות וחלומות בספר השחור. יש תיעוד של הדמיון האקטיבי והערות על מה שעבר. הוא העתיק זאת לאחר מכן לספר האדום.

הספר האדום מכיל כ חמישים אחוז התנסויות וחמישים אחוז הערות.

בזמן מלחמת העולם הראשונה כאשר ליונג הייתה פחות עבודה וכבר לא עבד באוניברסיטה הוא כתב שוב, העתיק את החומר שכבר היה לו, מאחר ולא היה לו מספיק מקום הוא קנה יומן גדול אדום צרף חלק מן הדפים שכבר העתיק, חילק זאת לשני ספרים ראשון ושני ואייר את מה שכתב. צייר דמויות שהופיעו בדמיון האקטיבי שלו. לעתים אין קשר בין הציורים לטקסט. הציורים נמשכו עד אמצע שנות העשרים. את הציור האחרון צייר ב 1927. הספר נגמר באמצע משפט הוא השאיר מקום לעוד אבל הפסיק. הפסיק את מה שכתב כאשר קנה אדמה בקנסט ליד האגם והחל לבנות וליצור באבן.

בהוצאה הנוכחית ישנם תוספות שיחות עם פילמון ועוד דברים שכתב. הספר עוסק בין השאר בנושאים דתיים כמו מחשבה על מה תהיה דת העתיד ושיחה בין יהושע פילמון ויונג על היופי שבסבל.

יש התייחסות לחוויה שמתוארת גם בספר מחשבות זיכרונות חלומות החיזיון של יונג שראה את אירופה מוצפת דם :

הוא כותב באוקטובר 1913 חשתי מועקה האווירה ראתה לי אפלה יותר תחושה זו הלכה והתעצמה באוקטובר כשטיילתי לבדי אחז בי לפתע חזיון רב עוצמה ראיתי זרם מים אדיר שוטף את הצפון ואת האזורים הנמוכים שבין הים הצפוני והאלפים. כשהשטף מגיע לשוויצריה ראיתי שההרים גבהו כדי להגן על ארצנו. הבנתי ששואה מאימת קרבה ובאה ראיתי את הנחשולים הענקיים הצהובים את חורבן התרבויות ואת גופותיהם של אלפים נסחפים במים. ואז הים הפך כולו לדם. המחזה נמשך כשעה הייתי המום ותחושת גועל ואשמה הציפו אותי בשל חולשתי. החזיון הזה חזר מספר פעמים ויונג חשב כי פסיכוזה מאימת עליו. ב אביב 1914 חלם חלום ובו ראה כי באמצע הקיץ גלש קרחון מן הצפון והקפיא את כל הארץ האזור כולו ניטש ע"י תושביו כל הצומח מת בקור חלום זה הופיע באפריל במאי וביוני 1914. לחלום האחרון היה סוף מפתיע בחלום הופיע עץ חי שעליו קפאו והפכו לפרות מתוקים מבריאים יונג קוטף ממנו ונותן את הפרי המתוק המרפא לאנשים רבים שבאו והתאספו סביב העץ. אוגוסט 1914 החלה מלחמת העולם הראשונה.

יונג בהתחלה חשב שקורה לו משהו נפשי רע שהוא משתגע אך כאשר החלה מלחמת העולם הראשונה חשב שאולי היה בדימוי- הזיה שלו ביטוי למשהו קולקטיבי ולא רק ביטוי לשיגעון שלו. שמשהו בגורלו האישי וגורל העולם המוכר לו מצטלב.

הוא החליט להעלות על הכתב את הדימויים והפנטזיות שלו ולחקור את עצמו.

הוא חשב שאולי ברמה מסוימת לדימויים לדיאלוגים לחלומות יש רלוונטיות מעבר לעצמו. יונג בחר לא לפרסם את הספר בחייו יתכן שפחד שהפרסונה שלו כאדם אינטלקטואלי ואיש מדע תתערער. אך הוא הראה אותו למספר חברים קרובים או לפחות חלקים ממנו. גם בחלק מן הטקסטים הוא פונה לחברים יקרים כך שלא נראה שהתנגד לפרסומו, הוא עזב את העבודה עליו והספר מסתיים באמצע משפט. בשנת 2000 החליטו יחד עם משפחתו של יונג ומנהלי עזבונו לפרסמו הייתה הרגשה שהציבור יהיה מוכן לכך יותר. הספר הזה הוא הבסיס לכל התיאוריה שפיתח בהמשך.

מה מכיל הספר ? :

בחלק הראשון ישנם אחד עשר פרקים הוא נעשה בערך תוך חודש

בחלק הזה כתב בין השאר על רוח הזמן רוח התקופה, ועל הרוח שיש בעומק. על חיי היום יום ומה שקיים בעומק. אולי מעין ביטוי למשבר גיל הארבעים. זהו מעין מסע פנימי בו אדם מבקש את נפשו לא כדי למות אלא כדי לחיות. הנפש הינה ילדה בשם דיזלה היא באה והולכת יונג לא אוהב את המסע אך מרגיש כי הוא צריך ללכת בו.

יונג מדבר עם נפשו הוא אומר נשמתי איה את? האם את שומעת אותי? האם אספר לך כל מה שראיתי וחוויתי? (ע"מ 232). ...הוא מרגיש כי לא האירועים החיצוניים הם שמוליכים אותנו אלא הפנימיים.

בפרק ארבע הוא ניכנס למדבר. נשמתו מובילה אותו למדבר. יונג בדיאלוג עם הדמויות שאותן הוא פוגש והוא כל הזמן אירוני לא אוהב את מה שהוא עושה. בפרק חמש הוא ניכנס אל עומק העתיד. העתיד מתגלה בתוך מערות. זה מסע לתוך המעמקים. יש מאבק בין ההיגיון לנשמה. אז חלם יונג חלום על הרג הגיבור (החלום : נמצאתי עם אדם לא ידוע שחום עור פרא, במקום נידח בנוף הררי מסולע. טרם עלה השחר שמי המזרח כבר האירו והכוכבים כהו. ואז שמעתי את שופרו של זיגפריד מרעים על ההרים וידעתי שעלינו להרוג אותו. היינו חמושים ברובים ושכבנו ממתנים ליד שביל צר המתפתל בין הסלעים. ואז לאורה של קרן שמש ראשונה הופיע זיגפריד במרומי ההר. במרכבה עשויה עצמות מתים נוהג במהירות במדרון התלול. בהיותו במפנה השביל ירינו בו והוא נפל שדוד) יונג הבין שחייבים להרוג את הגיבור, הבין שחייב להקריב הכול כדי למצוא את הדרך שלו, להקריב אמביציה, את הצורך להגיע לפסגה, זו המשמעות של להרוג את זיגפריד.

בפרק 9 הוא פוגש שתי דמויות חשובות שמופיעות גם בהמשך סלומה ואליהו וכן את הנחש. אלו הם דמויות האנימה הזקן החכם והנחש, הנחש תפקידו לחבר אותו לאדמה.

בפרק עשר הוא לומד שאלהו הוא אביו הרוחני וסלומה היא אחותו. בשלב כל שהוא הוא אומר להם אתם רק סמלים והם עונים לו, לא אנחנו אמתיים.

בפרק 11 הוא נמצא במקום בו הוא רואה נחש לבן ונחש שחור נאבקים הוא עובר ביניהם הוא פוגש את אליהו ואת סלומה ומגלה שהיא עיוורת. הוא רואה את יהושוע ניצלבו ובוכה והוא רואה שאף הוא צלוב והנחש סביבו. סלומה מבקשת שירפא אותה הוא לא מבין בדיוק אך היא פתאום רואה ואליהו אפוף אש. הוא אומר הייתי יהושוע ואני לא מאמין בו הוא מבין שללכת עד הסוף עם האמת שלך עם הדרך שלך זה להיות יהושוע. להיות יהושוע זה לסחוב את העול של חיך.

אומר שצריך להחזיק את החוויות באזור ביניים משהו בין ה SENSE ל NONSENSE בין משהו בעל משמעות למשהו שטוטי יש מקום בינים סימבולי שבו צריך להחזיק בחוויות האלו, יש כאן סימבולים משמעותיים שקשה מאוד לתארם בדרך אחרת.

עמדת האגו כלפי הדמויות מאוד ספקנית, הוא מתווכח איתם. (האגו נשאר ב ACTIVE IMAGINATION).

הספר השני :

הספר השני מכיל 21 פרקים.

פרקים 1-7 עוסקים באינדוידואציה. אינדוידואציה כקבלה והפרדה. ישנן דמויות המציגות את עצמן. דמויות משוגעות. זהו מעין בית משוגעים. יונג מובל לבי"ח ומאובחן ע"י פסיכיאטר. הוא פוגש כל פעם דמות אחת ומתודע אליה.

הוא פוגש איש אדום – רוטה – זוהי דמות הגרה מחוץ לנצרות חיה למען ההנאה. זוהי דמות שרוקדת ושמחה חיה את האימפולסים שלה ללא דאגות למה יהיו התוצאות מעין

זורבה היווני. יונג מדבר איתו ויונג לומד ממנו הוא אינו יונג אך יונג לומד ממנו משהו והם נפרדים.

בפרק השני : הוא מגיע לטירה ביער פוגש מישהו שהוא מלומד אך הוא משעמם מאוד ובנאלי. יש לו פנטזיה או מעין ידיעה שיש שם אישה יפה שזקוקה להצלה. היא אסירה והוא מדבר איתה והיא מספרת לו את הסיפור הוא חושב בתחילה שזהו סיפור בנאלי. בהדרגה מתגלה שיש לה הרבה ידע על אגדות והוא צריך לקבל את הרגילות והבנאליות של הפנטזיות שלו. זהו סוג של מפגש עם האנימה.

בפרק השלישי : הוא פוגש דמות נוספת אדם שהיה בכלא מצולק הוא מבקש מיונג נדבה, אדם מרמה נמוכה, יונג נידחה ממנו ואחר-כך מרחם עליו ועוזר לו. האיש מת במשך הלילה כשיונג סועד אותו. זהו מעין צד צילי של יונג. מול יונג שהוא אדם מבריק, לבוש יפה אינטלקטואל בעל מעמד קיים האדם הפשוט הזה הפגיע משולי החברה אביון ודל.

בפרק ארבע: יונג פוגש אדם מן המאה השלישית במדבר הלובי. אדם שחי בבדידות, מאוד רוחני הוא קורא בכתביהקודש יש המון אזכור של התנ"ך והברית החדשה. יונג באחד הדיאלוגים אומר לו זה בטח משעמם לקרוא כל הזמן באותו ספר והאדם הזה מלמד אותו לקרוא לעומק. הוא מלמד אותו לקרוא באופן בו המלים לובשות בשר המילה נולדת וזה מביא אותם לדיון על דת עתידית.

לאדם הזה קוראים אמוניוס הוא מיצג רוחניות צרופה ובניגוד לאיש הרטה שחי את חייו בהנאה.

בפרק שש : יונג פוגש דמות אפורה הוא רואה שזה איש ללא לב זה המוות. המוות נמצא בגבול בין אדמה למים. יש תאור של מקום עם עצים וחיות זה שלב של סוף הקיץ הדמויות נעלמות במים והופכות לאין. יש כאן דגש על הקרבה למוות כמעלה את ההנאה מן החיים. החיים נהיים יקרים יותר.

בפרק שבע נפגשים הנזיר והאיש האדום הנהנתן הם נוסעים יחד. הרטה לוקח אותם לכל מיני מקומות בילוי ובתהליך הזה הם משנים אחד את השני. יונג אומר כאן שלא רק האגו משתנה אלא גם הדמויות בלא מודע משתנות.

יונג מגיע למסכנה שהדמויות יכולות לאזן זו את זו. מה שחשוב זה להגיע לאמצע צריך להחזיק את המתח בין הניגודים. להיות נפרד משניהם ומודע להם.

יש כאן מסר של עימות עם דמויות פנימיות ומסר שצריך לקבל מהן אך גם להיות מופרד מהן.

פרקים 8-13: אינדוידואליזם ואינטגרציה.

כאן מדובר על המרפא הפצוע יונג צריך לקבל את הטרופ שלו את המחלה הקדושה. בתחילה הוא נוסע למזרח שם הוא פוגש את איזדובר (תמונה בעמ' 36). איזדובר הוא דמות ענקית הבאה מן המזרח הוא קשור לגילגמש. זוהי דמות פצועה מארץ של אמונה

ודת. איזדובר מציג אמונה ודת תרום נצרות. יונג בא מן המערב איזדובר אומר לו אל תלך למזרח השמש תסנוור אותך. יונג אומר לו על תלך למערב המדע יהרוג אותך. יונג מנסה לעזור לאיזדובר ואומר אני אתייחס אליו כאל פנטזיה אני אשמור את הגישה שלו בתוך אגוז. הוא מציע שתהיה דתי בסודיות הדתיות כמשהו שאתה שם בכיס ולא מראה לכולם. הוא מרגיש שעליו להחיות את איזדובר כי הוא לא נושם. הוא מצליח להחיות אותו ואיזדובר כמו נולד מחדש ומבריא וחוזר למזרח. יונג מרגיש שהוא לא יכול ללכת למזרח לחפש דת.

בהמשך יונג מוצא עצמו במעין גי.הנום, הוא ניכנס לסדרת דימויים מאוד קשים. אישה בעלת שער זהב מנוצלת ע"י איש והיא אוחזת בעין שלו ושניהם אחוזים ולא יכולים להשתחרר זה מזו.

לאחר מכן באים דימויים של רצח. ישנה ילדה תלויה מולה נחשים ודמות נשית אומרת לו שהוא חייב לאכול מהכבד של הילדה. הוא מסרב אך לבסוף כן עושה זאת לאחר מכן הוא מרגיש שאינו משליך יותר את דמות האלוהים אלא האלוהים בתוכו. אלוהים קיים בנפש הוא אינו קיים יותר בחוץ. אכילת חלק מהילדה המוקרבת הוא מקבל מחלה קדושה. לחיות עם אלוהים זו מחלה זו התקפה על ההיגיון. אנשים מנסים להתקרב לאלוהים אך לא מצליחים הם נהרסים, מלבד יהושע, יהושע הגיע לקרבה לאלוהי ולא נהרס ע"י זה.

יונג מדבר על מציאת דרך להתקרב לרוחניות בתוך המודרניות דרך חניכה מאוד קשה.

יונג בדרך שלו ניסה לשרוד באופן נפשי. היה אולי יכול להשתלט על האיגוד הפסיכואנליטי. הוא שאל את עצמו האם הוא רוצה קרב עם פרויד. הוא החליט לא לעשות זאת. הוא הרגיש שהנשמה לא תהיה בדרך שבה פרויד הלך. הוא הרגיש שהוא איבד את נפשו ורצה להשיב אותה לעצמו, כדי לא למות באופן נפשי.

עולות אצלו שאלות מהי דמות האלוהים העכשווית? מה היא תחיית האלוהים בתרבות המערב. הוא מדבר על החזרת והכלת הצד הנשי והרוע. החזרת ההדחקות. מחפש משהו שלם יותר פחות חד צדדי מבעבר.

כאן מרי שטין שואל האם צריך אולי להשתמש במונח השתתפות אקטיבית ACTIV PARTICIPATION האגו פועל משתתף מול דימויים מאוד חיים ופעילים. הדמויות מציגות עצמן מולו והוא לוקח בכך חלק. הוא מרגיש שאינו יכול להפנות להם עורף.

לקראת הפרק האחרון של הספר האדום פרק 21 אנחנו פוגשים שוב את פילמון הקוסם (ינואר 1914) זה קצת לפני שיונג התפטר מעמדותיו הציבוריות. זהו פרק ארוך בו יונג מחפש קוסם. הוא רוצה ללמוד על הקוסם. הוא מגיע למסקנה שהאגו אינו יכול להנהיג . ההיגיון והכוונה רק יחזרו על העבר ולא יקרה שום דבר חדש. צריך לחפש משהו שמפריע שאינו הגיון ואינו כוונה. וכך הוא יוצא לחפש את המכשף הגדול. הוא מגיע לבית של פילמון ובקוס. אלו הם דמויות

שאירחו את האלים במיתולוגיה היוונית. יונג מדגיש את קבלת האלים האגו שם בשביל לקבל את האלים לא בשביל להנהיג.

יונג מנסה להיכנס לשיחה עם פילמון (תמונה בעמ' 154) אבל פילמון לא מוכן . הוא רוצה רק לטפל בגן שלו ולא לפתוח בדיאלוג. ההבנה היא שאתה צריך לטפל בנפש שלך לטפח אותה . פילמון דואג ומטפח את הגינה שלו שותל בה צבעונים. זו גישה של פניה פנימה . המסר הוא להיות נאמן לעצמך לעשות מדיטציה , להיות לבד פילמון מלמד אותו דרך הדאגה לבית ולגינה.

קסם זו דרך לטפל באי-רציונאלי. תקבל את האי-רציונאלי לביתך זה ישפיע עליך ובהמשך גם על האחרים.

יש כאן הזמנה לפתיחת דלת ללא מודע והזמנתו לפעול בתוכנו.

בהמשך מעבר לספר האדום פילמון נהיה מעין מדריך של יונג הופך למורה שלו.

בהמשך יונג מדבר על הכבירו אלו הם כוחות של הלא מודע השייכים לאם הגדולה שיכים ליצירות . הם מופיעים ובונים עבורו מגדל הבנוי ממהו ממשי זה מבנה שהוא חי בתוכו. יונג כותב בהקשר הזה על הפונקציה הטרנסנדנטית.

הקיום במגדל שבנו הכבירו זוהי דרך לבדידות , יונג דואג שהוא נהיה סכיזואיד ומתנתק מקשר עם אחרים. הוא שומע את סלומה בוכה על חוסר קשר עם אנשים אחרים. ומודאג מזה. סלומה בוכה ומתעקשת להיכנס לחייו. אליהו מציע לו להיות איתה בתחילה הוא אומר שהוא כבר נשוי ואז הוא מבין שעליו לקבל משהו מן הדמות הנשית. סלומה בתחילה מניפולטיבית וסדוקטיבית אבל היא צריכה לעבור טרנספורמציה. הוא עושה מדיטציה על אהבה . מופיע הנחש יונג נהיה תלוי בנחש כי הנחש יכול לעזור לו לעשות אינטגרציה של החלק החי האינסטינקטואלי, הנחש הופך לציפור הוא עף לשמיים כציפור ואז הוא חוזר ואומר מצאתי עבורך כתר . בשלב הזה הטקסט נגמר. יש המשך בספר השחור הציפור (נחש לשעבר) אומרת עכשיו זה בידי כתר זהב ועליו כתוב " אהבה לעולם לא נגמרת" (זו אמירה נוצרית) הוא מקבל את הכתר ומוצא עצמו בצמרת עץ. הוא מבין שעליו להישאר על העץ עד שיבין מה קורה . שלושה ימים כל מיני דמויות מפתות אותו לרדת מן העץ והוא לא יורד. באה אליו ציפור ואומרת לו פשוט תעוף עם זרעותיך. הוא עף

ואז גם סלומה יכולה לעוף הוא מבין שזו הרוחניות שבאהבה. לא להשתמש באחרים לצרכיך זו הרוחניות שבאהבה.

בשלב הזה הנחש מספר ליונג אגדה.

פעם היה מלך שלא יכול היה להביא ילדים לעולם. במלך פנה לייעוץ עם אישה חכמה מכשפה שגרה ביער. היא אמרה לו לקחת משהו שלהם ולשים בסיר ולקבור אותו ביער לתשעה חודשים. אחרי תשעה חודשים המלך הולך ליער ומוצא בתוך הסיר ילד יפה. הוא לוקח אותו אליו ומגדל אותו. בגיל 18 הילד שלהם שגדל אומר למלך תיתן לי את הממלכה זה הזמן שלי. המלך מאוים ולא רוצה לתת לילד בנו את הממלכה. הוא מחליט להרוג אותו. הוא שוב הולך להתייעץ עם המכשפה כיצד יהרוג את הילד. היא אומרת לו לקבור שוב את הסיר ביער. אחרי תשעה חודשים הילד מת. המלך עכשיו עצוב מאוד ומתגעגע לילד. הוא שוב מתייעץ עם המכשפה והיא אומרת לו לקבור שוב את הסיר ביער. אחרי תשעה חודשים הילד נולד שוב. בגיל 18 שוב הילד מבקש את הממלכה הפעם המלך מוותר על הממלכה מרצונו ונותן אותה לילד.. הילד נער הופך למלך טוב ודואג להוריו. זו האגדה שהנחש מספר.

ההבנה היא שמה שנולד בכל התהליך בא מן המעמקים מן הלא מודע. יבוא יום ותצטרך לתת לו להנהיג. לתת את חיך ל SELF לוותר על ההנהגה של האגו. האגו צריך להיות כלי, רחם למשהו שיכול להכיל בתוכו. יונג הפך עצמו לכלי. הוא מדבר על אבן ההוכחה שבה ניסו לבחון מתכת. הוא מדבר על להיות לבד עם עצמך לחיות בבדידות. לא הכוונה לחיות בבדידות מאחרים אבל מתוך ויתור על האגו לא למען משהו אלא למען עצמו.

סיכום:

בין 1913-1930 יונג עשה ניסוי עצמי הוא התעמת ולמד כל מה שהיה יכול על הלא מודע של עצמו. הוא פיתח טכניקה כדי לנסות להגיע לתכנים פנימיים לבא איתם במגע לפגוש בהם. הוא פגש בדימויים הפנימיים כפי שאנחנו פוגשים אנשים הוא שוחח עמם. הוא רצה לדבריו **לתרגם את הרגשות לדימויים** לאחוז בפנטזיה המתרחשת מתחת. הוא המליץ למטופליו לעשות כמהו וניסה ללמד אותם כיצד לעשות זאת, הוא קרא לטכניקה הזו דמיון אקטיבי. אחת מן המטופלות שלו קרסטינה מורגן מספרת כיצד יונג עודד אותה ליצור חיזיון: לנסות להעלות דימוי לא להכריח אותו לצאת את רק רוצה להתבונן בו את מתבוננת בדימוי רוצה לעקוב אחריו רק לדעת לאן הוא רוצה לקחת אותך ואיך הוא משתנה. ואת רוצה להיכנס לתמונה בעצמך להיות אחת מן השחקנים. כשהתחלתי ראיתי בעיקר נופים אז למדתי לשים את עצמי בנוף ואז הדמות דיברה איתי ואני ענית לה.

הוא שיתף את המטופלים גם בחוויות שלו . הוא הציע למטופליו לכתוב ולצייר את הדימויים שעולים. להכין לעצמם מעין ספר אדום.

ההתנסות של יונג שינתה את דעתו על פסיכופט לוגיה בתחילה ב 1912 חשב שפנטזיות מיתולוגיות המופיעות אצל הפציינטים כמו הפנטזיות בהם התנסה בספר האדום הינם מבשרות סכיזופרניה בהמשך לאור התנסותו העצמית הגיע למסקנה שמה שחשוב הוא לא התוכן המסוים של הפנטזיות העולות מן הלא מודע אלא הגישה של הפרט כלפיהן.

אומנם החומר העולה מן הלא מודע נראה משוגע וגם יכול להיות כזה אם האדם נכשל להבין אותו ולהכיל אותו. חשוב כי האדם יוכל להטמיע את החומר העולה בתוך השקפת עולמו.